

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de către Nicolae Șișchin,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolae Șișchin împotriva lui Veaceslav Mihailov cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de către Nicolae Șișchin și s-a menținut hotărârea din 25 noiembrie 2021 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central,

(Dosarul nr. 2ra-1499/23

Nr. PIGD 2-16094731-01-2ra-02102023)

Recursul declarat după 01 septembrie 2023. Neelucidarea circumstanțelor determinante soluționării corecte cauzei. Respingerea demersului de efectuare a expertizei în prezenta a 2 concluzii anterioare contradictorii, reprezintă o încălcare. Instanța de judecată nu este legată de tipul și întrebările părților la dispunerea expertizei.

Au examinat anterior cauza judecătoriei:

Prima instanță: Judecătoria Criuleni, sediul Central (Aurelia Cazacliu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (Anatol Pahopol, Ala Malii, Ruxanda Pulbere)

01 august 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa participanților la proces recursul declarat de către Nicolae Șișchin,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Ion Munteanu,

Gheorghe Stratulat, *judecători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 12 august 2016, Nicolae Șișchin a depus o cerere de chemare în judecată împotriva lui Veaceslav Mihailov cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea acțiunii a indicat că la 18 mai 2013 a împrumutat pârâtului Veaceslav Mihailov o sumă de bani în mărime de 6 800,00 euro, fapt pentru care a fost întocmită o recipisă scrisă și semnată personal de către pârât. Astfel, potrivit recipisei, pârâtul s-a obligat să-i restituie suma bănească împrumutată până la 30 noiembrie 2013.

3. A menționat că la 01 iunie 2013, a mai împrumutat pârâtului o sumă bănească în cuantum de 6 500,00 euro pe un termen de 3 luni, care conform recipisei urma să fie restituită la 01 septembrie 2016.

4. A susținut că de nenumărate ori a telefonat pârâtul, solicitând restituirea sumelor datorate, însă, până în prezent, nu i-au fost restituite sumele de bani în termenele indicate în recipise.

5. A mai invocat că din cauza întârzierii restituirii sumelor indicate, urmează a fi calculată și încasată din contul lui Veaceslav Mihailov în beneficiul lui Nicolae Șișchin dobânda de întârziere în conformitate cu art. 619 din Codul civil, și anume de 9 % peste rata dobânzii prevăzută pentru rata de refinanțare a Băncii Naționale, care, potrivit sumei recipisei din 18 mai 2013, ce urma a fi restituită integral până la 30 noiembrie 2013, constituie suma de 3611,00 euro, iar potrivit recipisei din 01 iunie 2013, constituie suma de 3652,00 euro.

6. Drept urmare, inițial, reclamantul a solicitat încasarea de la Veaceslav Mihailov în beneficiul lui Nicolae Șișchin, a datoriei în sumă de 13300,00 euro, dobânzii de întârziere în sumă de 7263,00 euro, precum și compensarea cheltuielilor judiciare suportate.

7. Ulterior, la 25 noiembrie 2021, Șișchin Nicolae și-a concretizat pretențiile din acțiune, astfel încât, într-un final, a solicitat încasarea de la Mihailov Veaceslav în folosul lui Șișchin Nicolae suma împrumuturilor nerestituite în mărime de 13300,00 euro, echivalentul a 292600,00 de lei, dobânda de întârziere în mărime de 7263,00 euro, echivalentul a 159786,00 de lei, dobândă de întârziere pentru perioada 02 iulie 2018 – 24 noiembrie 2021, în care a fost suspendată examinarea cauzei la cererea pârâtului, în mărime de 6192,76 euro și compensarea cheltuielilor de judecată.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

8. Prin hotărârea din 25 noiembrie 2021 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, s-a respins acțiunea depusă de Nicolae Șișchin împotriva lui Veaceslav Mihailov privind la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată, ca fiind neîntemeiată (f.d.203; 209/210, vol.I).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

9. La 10 decembrie 2021, Nicolae Șișchin a declarat apel nemotivat (f.d. 208, Vol.I), iar, la 14 februarie 2022, prin intermediul Direcției de evidență și documentare procesuală a Curții de Apel Chișinău, a depus motivarea apelului împotriva hotărârii din 25 noiembrie 2021 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii instanței de fond și emitere unei noi hotărâri privind admiterea integrală a acțiunii (f.d. 8/9, Vol.II).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

10. Prin decizia din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul de către Nicolae Șișchin și s-a menținut fără modificări hotărârea din 25 noiembrie 2021 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central (f.d. 92, 93/100, Vol.II).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

11. La 02 octombrie 2023, Nicolae Șișchin, a declarat recurs împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel, cu emiterea unei noi decizii prin care să fie remisă cauza la rejudecare în instanța de apel.

12. În motivarea recursului a invocat motivele de fapt și de drept invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, suplimentar invocându-se că decizia Curții de Apel Chișinău este neîntemeiată și ilegală, deoarece se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, iar aceste încălcări ale instanței de apel au dus la soluționarea greșită a litigiului, ceea ce, în temeiul art.432 alin.(1) lit. e), din Codul de procedură civilă (în vigoare din 01 septembrie 2023), servește drept temei de declarare a recursului.

13. La 29 decembrie 2023, Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul oficiului poștal, a expediat în adresa intimatului Veaceslav Mihailov, copia recursului declarat de către Nicolae Șișchin, împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d.121, Vol.II).

14. La 02 februarie 2024, Veaceslav Mihailov, prin intermediul avocatului Marcel Burlacu a depus referință la recursul declarat de către Nicolae Șișchin, împotriva deciziei din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat să fie considerat ca inadmisibil (f.d.123/132, Vol.II).

TERMENUL DE DECLARARE A RECURSULUI

15. Art. 434 alin.(1)–(2) din Codul de procedură civilă, prevede următoarele:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

16. Așadar, cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei în ședință publică la 13 iunie 2023 (f.d. 92, Vol.II).

17. Totodată, din conținutul scrisorii de expediere a actului judecătoresc nr.7093 (f.d. 101), rezultă că, la 19 iulie 2023, Curtea de Apel Chișinău a expedit în adresa participanților la proces, prin intermediul oficiului poștal, copia deciziei integrale din 13 iunie 2023, însă, date privind recepționarea acesteia lipsesc la dosar.

18. Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că recursul declarat de către Nicolae Șișchin, la 02 octombrie 2023, se consideră depus în termenul stabilit de lege.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

19. Prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art.IV, V pct.1–9 și 11–16 și art.VII – 01 septembrie 2023, au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la temeiurile de declarare și de inadmisibilitate a recursului. Recursul a fost depus după intrarea în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023 și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

20. Art. 431 din Codul de procedură civilă:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

(2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

(3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

(4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

21. Art. 440 din Codul de procedură civilă, stipulează că:

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

22. Art. 442 din Codul de procedură civilă, reglementează că:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432.

(3) Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor esențiale invocate în recurs.”

23. Art. 444 din Codul de procedură civilă, prevede că:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.432 alin.(1) lit.b) și e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

24. Art. 445 din Codul de procedură civilă, stabilește că:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

25. Art. 432 alin. (2) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului reglementează că:

(1) recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen;

d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin.(1) lit.d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

26. Art.9 alin.(1) din Codul de procedură civilă, stabilește că:

„(1) Instanței judecătorești îi revine un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului, ale cărui limite și al cărui conținut sînt stabilite de prezentul cod și de alte legi.”

27. Art.118 alin.(3) și (5) din Codul de procedură civilă, prevede că:

„(3) Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sînt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

(5) Instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.”

28. Art.148 alin.(1) din Codul de procedură civilă, reglementează că:

„(1) Pentru elucidarea unor aspecte din domeniul științei, artei, tehnicii, meșteșugurilor artisanale și din alte domenii, apărute în proces, care cer cunoștințe speciale, instanța dispune efectuarea unei expertize, la cererea părții sau a unui alt participant la proces, iar în cazurile prevăzute de lege, din oficiu.”

29. Art.152 alin.(2) din Codul de procedură civilă, stabilește că:

„(2) Părțile și ceilalți participanți la proces au dreptul să formuleze și să prezinte în instanță întrebări adresate expertului, însă numai instanța stabilește definitiv întrebările asupra cărora expertul urmează să se pronunțe. Instanța este obligată să motiveze

respingerea întrebărilor propuse expertului de către părți și de către alți participanți la proces.”

30. Art.238 din Codul de procedură civilă, prevede că:

(2) Completul de judecată deliberează, sub conducerea președintelui ședinței, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluționate, apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.

31. Art.240 alin.(1)-(2) din Codul de procedură civilă, stipulează că:

(1) La deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

(2) Instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

32. Art.241 alin.(5) din Codul de procedură civilă, stabilește că:

(5) În motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

33. Art.373 alin.(1)- (3), (5) din Codul de procedură civilă, prevede că:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

(3) În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța de apel se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanță.

(5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

34. Inițial, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că reținând prevederile art. 444 din Codul de procedură civilă, enunțat la punctul 23, a decis examinarea cererilor de recurs fără înștiințarea participanților la proces, cu plasarea datei ședinței pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, fiind inoportună invitarea părților, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs precum și în referință au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței examinarea acestuia.

35. Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecății, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție considerând recursul admisibil, urmează a-l admite cu casarea integrală a deciziei instanței de apel

și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, din motivele ce succed.

36. Având în vedere că în sistemul legislației procesuale, instanța de judecată este obligată să soluționeze procesul limitându-se la obiectul acestuia în sensul formulat prin acțiune și, după caz, concretizat de către partea reclamantă, subsecvent, instanța de recurs se află în situația de a verifica dacă la caz a fost îndeplinită condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului, a examinat toate pretențiile și argumentele înaintate.

37. Curtea Europeană a reiterat că, efectul articolului 6 § 1 este, *inter alia*, de a impune unei instanțe obligația de a efectua o examinare adecvată a argumentelor și probelor aduse de către părți (a se vedea *Perez v. Franța* [GC], nr. 47287/99, § 80, ECHR 2004-I). O parte indispensabilă a acestei obligații a instanțelor judecătorești este datoria lor de a-și motiva hotărârile (a se vedea, printre altele, *Hirvisaari v. Finlanda*, nr. 49684/99, § 30, 27 septembrie 2001).

38. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că pentru a verifica legalitatea deciziei contestate, fără a administra noi dovezi, va recurge la recapitularea esenței litigiului dedus judecătii.

39. Deci, materialele cauzei atestă că 12 august 2016, Nicolae Șișchin a depus o cerere de chemare în judecată împotriva lui Veaceslav Mihailov cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată, rezultat din recipisele din 18 mai 2013 (f.d.17, vol.I) și din 01 iunie 2013 (f.d.18, vol.I).

40. Prima instanță, Judecătoria Criuleni, sediul Central, judecând cauza în fond, prin hotărârea din 25 noiembrie 2021 a respins acțiunea depusă de Nicolae Șișchin împotriva lui Veaceslav Mihailov privind la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată, ca fiind neîntemeiată (f.d.203; vol.I).

41. Pentru a hotărî astfel, prima instanță aplicând prevederile art.210, art. 217, art. 220 din Codul civil (redacția Legii în vigoare la data apariției raportului juridic în litigiu), în coraport cu înscrisurile pe care reclamantul își întemeiază pretențiile, a concluzionat că acestea nu au fost întocmite în conformitate cu prevederile legislației civile, și anume prin derogare certă de la prevederile art.210 din Codul civil, prin care se solicită semnarea necondiționată a actului de împrumut de către ambele părți. Or, potrivit concluziile conținute în Raportul de expertiză grafoscopică din data de 09 august 2017, rezultă că semnăturile din numele lui Mihailov Viaceslav din recipisele în litigiu din data de 18 mai 2013 (o semnătură) și din data de 01 iunie 2013 (o semnătură), prezentate, au fost executate nu de către însuși numitul Mihailov Veaceslav, dar de altă persoană prin imitarea la vedere a semnăturii autentice a lui Mihailov Veaceslav.

42. Verificând legalitatea și temeinicia hotărârii prime instanțe, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 13 iunie 2023 a respins apelul respins apelul

de către Nicolae Șișchin și a menținut fără modificări hotărârea din 25 noiembrie 2021 a Judecătorei Criuleni, sediul Central (f.d.92, vol.II).

43. Pentru a decide astfel, instanța de apel analizând prevederile art. 8 alin. (1), art. 195, art.198, art.201, art. 208 alin. (1)-(2), art. 210 alin.(1)-(2), art.211, art. 216 alin.(1), art. 217 alin.(1), art. 220 alin.(1), art.514, art.666 alin. (1), art.679 alin.(1) art. 867 alin. (1) din Codul civil (în vigoare la data stingerii situației juridice), în coraport cu probatoriul administrat la dosarul cauzei a conchis că soluția fondului este justă, fiind bazată pe interpretarea și aplicarea corectă a dispozițiilor legale, precum și pe cercetarea obiectivă a materialelor dosarului, situație ce impune menținerea actului judecătoresc contestat.

44. Subsecvent, în sensul normelor de drept enunțate supra, instanța de apel a reținut că contractul este acordul de voință realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau sting raporturi juridice în funcție de natura și esența înțelegerii, precum și a scopului urmărit.

45. A mai conchis instanța de apel că pentru a reține valabilitatea unui contract de împrumut este necesar ca acesta să fie încheiat în conformitate cu legea și cu buna-credință. Deci, una din condițiile esențiale legale ale contractului de împrumut este manifestarea de voință, care, având ca scop crearea raporturilor de împrumut, trebuie să fie exteriorizată expres, prin forma scrisă, or, valoarea obiectului acestuia depășește 1000 de lei.

46. În aceste circumstanțe, instanța de apel a notat că faptul încheierii contractului de împrumut în formă scrisă poate fi demonstrat printr-un înscris, semnat de părți (împrumutat și împrumutător), prin telegrame, telefonograme, solicitarea scrisă din partea împrumutatului de amânare a termenului achitării împrumutului, scrisoarea-garanție cu afirmația că împrumutul va fi restituit și altele asemenea, semnate de partea care le-a expediat.

47. În acest sens, instanța de apel a menționat că din raportul de expertiză judiciară nr. 1620 din 09 august 2017 urmează cu certitudine că, de fapt, Veaceslav Mihailov nu a semnat recipisele în litigiu din 18 mai 2013 și din 01 iunie 2013.

48. Astfel, instanța de apel a concluzionat că prima instanță corect a conchis că, înscrisurile pe care reclamantul își întemeiază pretențiile nu au fost întocmite în conformitate cu prevederile legislației civile, și anume prin derogare certă de la prevederile prin care se solicită semnarea necondiționată a actului de împrumut de către ambele părți.

49. În context, instanța de apel a menționat că prima instanță întemeiat a considerat lipsa la caz a unui înscris valabil și legal care ar servi temei de admitere a pretențiilor reclamantului/apelantului.

50. În această ordine de idei, instanța de apel a conchis că, recipisele din 18 mai 2013 și din 01 iunie 2013, nu atestă realizarea unui raport juridic de împrumut, or, pe lângă celelalte condiții de valabilitate ale actului juridic,

consimțământul urmează a fi exprimat cu intenția de a produce anumite efecte juridice, iar obiectul actului juridic civil urmează să existe.

51. La fel, instanța de apel a apreciat critic poziția apelantului/reclamantului Nicolae Șișchin că, prin raportul de expertiză judiciară nr. 34/12/1-R-4266 din 03 aprilie 2019, se dovedește faptul semnării de către Veaceslav Mihailov a recipiselor din speță, iar, în acest sens menționând că potrivit concluziei expertului din raportul de expertiză nr. 34/12/1-R-4266 din 03 aprilie 2019 „Semnăturile plasate în partea inferioară a textului manuscris în recipisa din 18 mai 2013, care se începe cu cuvintele „Еу Михайлов Вячеслав ам луат” și se termină cu cuvintele „пынэ ла 30 ноембрие”, și recipisa din 01 iunie 2013, care se începe cu cuvintele „Еу Михайлов Вячеслав ам луат” și se termină cu cuvintele „не ун термен де трей лунь”, au fost executate probabil de către Veaceslav Mihailov, ale cărui mostre au fost prezentate”.

52. La acest capitol instanța de apel a considerat necesar de a menționa că conform art. 37 alin. (4) Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar ” în partea finală a raportului de expertiză sânt expuse concluziile expertului, care cuprind răspunsurile la întrebările formulate de către ordonatorul expertizei. Răspunsurile la întrebări se formulează exact, fără a permite interpretări echivoce”.

53. Astfel, în sensul normei enunțate, instanța de apel a reținut că concluzia expertului din raportul de expertiză nr. 34/12/1-R-4266 din 03 aprilie 2019 este una probabilă, pe când norma legală indicată mai sus nu permite expertilor de a formula astfel de concluzii în rapoartele de expertiză.

54. Sub alt aspect, instanța de apel a menționat că aprecierea probelor în prima instanța s-a efectuat în strictă conformitate cu prevederile art. 130 din Codul de procedură civilă, iar, soluția primei instanței privind respingerea acțiunii lui Nicolae Șișchin este una întemeiată, având în vedere și faptul că rezultatele raportului raportul de expertiză judiciară nr. 1620 din 09 august 2017, sunt de natură să confirme cu certitudine că recipisele atașate la lucrările dosarului nu au fost semnate de intimatul Mihailov Veaceslav.

55. În astfel de împrejurări, instanța de apel a conchis ca este justă și argumentată soluția primei instanței, prin care a concluzionat despre netemeinicia cerințelor invocate de reclamantului/apelant Nicolae Șișchin, or, la cazul din speță este cert că suntem în prezenta lipsei acordului de voință a pârâtului/intimatului Veaceslav Mihailov, fapt din care considerente, ultimului nu îi revine obligația contractuală de restituire a sumei reflectate în recipise.

56. În virtutea acestui fapt, instanța de apel a conchis de a menține hotărârea primei instanței și în partea respingerii cerințelor privind încasarea dobânzilor de întârziere în sumă de 13455,76 euro, or, soarta cerinței secundare poartă soarta cerinței de bază.

57. Cu referire la respingerea cerințelor privind încasarea cheltuielilor de judecată, instanța de apel analizând prevederilor art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, a conchis de a menține hotărârea primei instanței și în partea

cheltuielilor de judecată, or, la caz Nicolae Șișchin a pierdut procesul și nu este îndreptățit la compensarea cheltuielilor de judecată.

58. În aceste circumstanțe, instanța de apel a respins ca neîntemeiat argumentul apelantului cu privire la examinarea cauzei de un complet ilegal, or, acesta este bazat pe interpretarea eronată a temeiului respectiv de casare a hotărârii primei instanțe, care se referă la incidentele procesuale cu privire la formarea completului de judecată (incompatibilitatea, abținerea, recuzarea).

59. Astfel, urmare a constatărilor detaliate supra, vis-a-vis de circumstanțele faptice ale cazului dedus judecării în ordine de apel, instanța de apel a concluzionat că argumentele expuse de către Nicolae Șișchin în cererea de apel sunt lipsite de substanță juridică obiectivă, fiind o reexpunere a cerințelor și poziției formulate în cererea de chemare în judecată, iar instanța de fond reieșind din cumulul probelor administrate, a soluționat cauza sub toate aspectele de fapt și de drept, în consecință hotărârea emisă fiind legală și întemeiată, în corespundere cu art. 130 din Codul de procedură civilă.

60. În consecință, instanța de apel a constatat că prima instanța a examinat cauza sub toate aspectele, stabilind cu certitudine caracterul raportului juridic litigios, circumstanțele de fapt real existente, legea materială ce guvernează situația. De asemenea, în cadrul judecării cauzei, instanța de judecată a creat participanților la proces, condiții obiective și echitabile, pentru exercitarea drepturilor și obligațiilor procedurale, fapt, ce se încadrează în asigurarea drepturilor părților la un proces echitabil, garantat și asigurat prin art. 6 CEDO.

61. Analizând materialele dosarului, în raport cu criticile aduse în recursul declarat, instanța de recurs identifică dezacordul recurentului cu modalitatea de apreciere a probelor, precum și că pretinsul raport juridic ar fi demonstrat prin recipisa din 18 mai 2013, potrivit căreia pârâtul Mihailov Veaceslav a luat cu împrumut de la Șișchin Nicolaie sumă bănească în mărime de 6 800 euro, obligându-se să restituie suma bănească împrumutată până la data de 30 noiembrie 2013, iar, potrivit recipisei din 01 iunie 2013, pârâtul a mai împrumutat o sumă bănească în cuantum de 6 500 euro pe un termen de 3 luni, sumă care urma să fie restituită la data de 01 septembrie 2016, însă acestea nu demonstrează raporturile de împrumut.

62. În această ordine de idei, pornind de la faptul că instanța de apel, menținând soluția primei instanțe, a reținut că din concluzia raportului de expertiză judiciară nr. 1620 din 09 august 2017 rezultă că de fapt Veaceslav Mihailov nu a semnat recipisele în litigiu din 18 mai 2013 și din 01 iunie 2013, prin urmare nu și-a asumat nici o obligație în baza acestora.

63. Astfel, instanța de apel a concluzionat că recipisele din 18 mai 2013 și din 01 iunie 2013, nu atestă realizarea unui raport juridic de împrumut, or, pe lângă celelalte condiții de valabilitate ale actului juridic, consimțământul urmează a fi exprimat cu intenția de a produce anumite efecte juridice, iar obiectul actului juridic civil urmează să existe și să fie licit.

64. La fel, instanța de recurs a reținut că instanța de apel a apreciat critic poziția apelantului/reclamantului Nicolae Șișchin că prin raportul de expertiză judiciară nr. 34/12/1-R-4266 din 03 aprilie 2019, s-a dovedit faptul semnării de către Veaceslav Mihailov a recipiselor din speță, iar, în acest sens menționând că potrivit concluziei expertului din raportul de expertiză nr. 34/12/1-R-4266 din 03 aprilie 2019 „Semnăturile plasate în partea inferioară a textului manuscris în recipisa din 18 mai 2013, care se începe cu cuvintele „Еу Михайлов Вячеслав ам луат” și se termină cu cuvintele „пынэ ла 30 ноембрие”, și recipisa din 01 iunie 2013, care se începe cu cuvintele „Еу Михайлов Вячеслав ам луат” și se termină cu cuvintele „не ун термен де трей лунь”, au fost executate probabil de către Veaceslav Mihailov, ale cărui mostre au fost prezentate”.

65. Subsecvent, instanța de recurs a reținut că instanța de apel a constatat că concluzia expertului din raportul de expertiză nr. 34/12/1-R-4266 din 03 aprilie 2019 este una probabilă, pe când norma legală indicată mai sus nu permite expertilor de a formula astfel de concluzii în rapoartele de expertiză.

66. Sub alt aspect, instanța de apel a menționat că aprecierea probelor în prima instanța s-a efectuat în strictă conformitate cu prevederile art. 130 din Codul de procedură civilă, iar, soluția primei instanței privind respingerea acțiunii lui Nicolae Șișchin este una întemeiată, având în vedere și faptul că rezultatele raportului raportul de expertiză judiciară nr. 1620 din 09 august 2017, sunt de natură să confirme cu certitudine că recipisele atașate la lucrările dosarului nu au fost semnate de intimatul Mihailov Veaceslav.

67. În această ordine de idei, instanța de recurs remarcă că întru judecarea justă și corectă a litigiului, urmare a identificării în substanță a obiectului litigiului, instanța de apel era obligată să se expună și să dea apreciere tuturor motivelor invocate în apel, fapt ce direct rezultă din prevederile art. 373 alin. (1), (5) din Codul de procedură civilă.

68. Mai mult, având în vedere rolul diriguior al instanței, precum și continuitatea examinării cauzei în apel prin prisma efectului devolutiv, instanța are sarcina, în baza rolului activ, în cazul în care există inexactități în formularea cererii, poate să ceară părții să facă precizările necesare în legătură cu obiectul litigiului, să ceară părții să facă precizările necesare, să pună în discuția părților orice împrejurare de fapt sau de drept care duce la soluționarea litigiului peste apărările și susținerile părților din acțiune, referință și alte obiecții, luând în considerare faptul că, în conformitate cu art. 240 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant. Or, în cazul în care părțile au o atitudine confuză în privința circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, instanța, în temeiul legii materiale care urmează a fi aplicată, va explica părților care circumstanțe au importanță pentru soluționarea pricinii și cui îi revine obligația de a le dovedi.

69. Instanța de recurs relevă că în contextul prevederilor art.9 alin.(1) din Codul de procedură civilă, instanței judecătorești îi revine un rol diriguior în

organizarea și desfășurarea procesului, ale cărui limite și al cărui conținut sînt stabilite de prezentul cod și de alte legi.

70. Potrivit art.118 alin.(5) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.

71. Art.148 alin.(1) din Codul de procedură civilă, prevede că, pentru elucidarea unor aspecte din domeniul științei, artei, tehnicii, meșteșugurilor artizanale și din alte domenii, apărute în proces, care cer cunoștințe speciale, instanța dispune efectuarea unei expertize, la cererea părții sau a unui alt participant la proces, iar în cazurile prevăzute de lege, din oficiu.

72. Potrivit art.33 alin.(2) din legea Nr.68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, reglementează că, expertiza în comisie se dispune în cazul în care examinările au un caracter complex ori sînt voluminoase sau dacă există expertize efectuate anterior care prezintă concluzii divergente.

73. La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că instanța de apel pripit prin încheierea 21 martie 2023 a respins cererea reprezentantului apelantului Șișchin Nicolae, avocatul Pascari Iulian, cu privire la dispunerea efectuării expertizei grafoscopice în comisie în ordine de apel, or, potrivit concluziile conținute în expertiza grafoscopică din 09 august 2017, se concluzionează că *„semnăturile au fost efectuate nu de către însuși numitul Mihailov Veaceslav, dar de altă persoană prin imitarea la vedere a semnăturii autentice a lui Mihailov Veaceslav”*, iar, potrivit concluziei din raportul de expertiză nr. 34/12/1-R-4266 din 03 aprilie 2019 se concluzionează că *„semnăturile au fost executate probabil de către cet. Mihailov Veaceslav, ale cărui mostre au fost prezentate”*.

74. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că instanța de apel a respins demersul de efectuare a expertizei în comisie doar pe motiv că aceasta nu mai este prevăzută de Codul de procedură civilă, însă nu a ținut cont de faptul că aceasta este prevăzută de Legea nr.68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, aplicabilă la caz, or, Codul de procedură prevede procedura dispunerii expertizei judiciare, iar Secțiunea a 4-a din Legea nr.68 din 14 aprilie 2016 stabilește tipurile de expertize judiciare, și anume: expertiza primară (art.28), expertiza repetată (art.29), expertiza de bază (art.30), expertiza suplimentară (art.31), expertiza individuală (art.32), expertiza în comisie (art.33), expertiza monospecializată (art.34) și expertiza complexă (art.35).

75. În această ordine de idei, instanța de recurs reiterează că la materialele cauzei există 2 expertize grafoscopice care au o concluzie a experților diferită și se contrazic una cu alta, astfel, reieșind din discrepanțele apărute instanța de apel reieșind din prevederile art.9 alin.(1), art.118 alin.(5), art.148 alin.(1) din

Codul de procedură civilă și prevederile art.33 alin.(1) din Legea nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, urma să dispună efectuarea unei noi expertize grafoscopice prin care să fie solicitat suplimentar expertiza semnăturilor olografe aplicate pe recipisele din 18 mai 2013 și din 01 iunie 2013, pentru excluderea divergențelor și stabilirea caracterului raportului juridic dedus speței.

76. Așadar, reieșind din prevederile art.152 alin.(2) din Codul de procedură civilă, precum și faptul că în latura ce ține de semnăturile aplicate pe acele 2 (două) recipise există concluzii diferite, divergențe, instanța urma să soluționeze necesitatea efectuării expertizei grafoscopice inclusiv asupra întregului text inserat pe recipisele din 18 mai 2013 și din 01 iunie 2013, în scopul stabilirii tuturor circumstanțelor și excluderii tuturor dubiilor apărute.

77. Mai mult, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că potrivit Legii nr.316 din 22 decembrie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în vigoare din 09 februarie 2017, au fost operate modificări la Codul de procedură civilă, potrivit cărora art.156 a fost abrogat, în contextul adoptării Legii nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. Mai mult, instanța de judecată nu este legată de tipul de expertiză solicitat și de întrebările formulate de acestea, dar să determine aceasta de sine stătător și să decidă corespunzător tipul necesar, în pofida faptului că părțile o denumesc greșit.

78. În acest sens, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că potrivit modificărilor operate prin Legea nr. 316/2017, efectuarea expertizei în comisie urmează a fi dispusă în cazurile prevăzute la art. 33 din legea nominalizată, de către instanța de judecată în temeiul prevederilor art.148 din Codul de procedură civilă.

79. Generalizând cele conturate anterior, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că examinarea cauzei în instanța de apel s-a realizat pripit și evaziv, fiind ignorate și neelucidate circumstanțele determinante soluționării corecte și obiective a litigiului, ceea ce impune casarea integrală a deciziei instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

80. Instanța are obligația de a soluționa litigiul conform regulilor de drept aplicabile și prin toate mijloacele legale să prevină orice greșală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale.

81. Din perspectiva postulatelor legale, la examinarea cauzelor, instanțele urmează să se conducă nemijlocit de principiul adevărului obiectiv, care se manifestă prin stabilirea multilaterală, completă și obiectivă a tuturor circumstanțelor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei. De altfel, o hotărâre judecătorească motivată în sensul respectării cerințelor 6 § 1 CEDO, presupune o examinare reală a problemelor esențiale relevate în speță, cel puțin pentru a le aprecia relevanța. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil,

motivarea ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

82. Subsecvent, la rejudecarea cauzei civile, adoptarea soluției la caz urmează a fi precedată de toate aceste etape, luând în considerare momentele conturate supra, ignorate anterior, precum și motivarea să fie efectuată atât prin prisma poziției părții reclamante, cât și obiecțiilor părții oponente pe marginea acțiunii formulate în raport cu probele prezentate și normele de drept pertinente litigiului, rezultând din prevederile art. 130 din Codul de procedură civilă, ca, în consecință, soluția adoptată să fie certă și coerentă și să răspundă standardelor unui proces echitabil garantat de art. 6 § 1 CEDO.

83. Coroborând circumstanțele ce preced, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție admite recursul declarat și casează integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

84. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 442, art.444, art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de declarat de către Nicolae Șișchin,

Casează integral decizia din 13 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolae Șișchin împotriva lui Veaceslav Mihailov cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată, și trimite cauza spre rejudecare în Curtea de Apel Centru (anterior Curtea de Apel Chișinău), în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Munteanu

Gheorghe Stratulat